

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Totu-odata organulu publicatiuniloru „Societâti pentru fondu de teatru natiunala.“

Pest'a domineca 27 dec. 8 ian.	Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni; ca premiu se dau tablouri pompóse. La fia-care numeru se alatura o cóla de romanu.	Pretiulu pentru Austria pe ian.—jun. 5 fl. pentru tablou 50 cr. Pentru Romani'a pe ian.—jun. unu galbenu, pentru tablou doi sfanti.	Nr. 52.	Cancelari'a redactiunii Strat'a Dunarei Nr. 3, unde sunt a se adresá manuscrispile si banii de prenumeratiune.	Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani' in librari'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.	Anulu VI. 1870
---	--	--	----------------	---	---	----------------------

Confusiunea limbistica.

Cine póte cetí asta-di vre-unu diariu séu vre-o carte romanésca, fara sê-si aduca a minte de faimós'a amestecare a limbelor de candu cu turnulu babilonicu? Acestu turnu erá sê strabata pana la nori, déca cei ce-lu ridicau n'aru fi ajunsu a nu se mai intielege unii pe altii. Asié si noi; vremu sê ni formâmu o limba, carea sê remana pentru totu-de-una, celu pucinu ca fundamentu. Dar ce facemu? In locu de a cautá unitatea si stabilirea limbistica, ne silimu din tóte poterile a respandí caosulu custatoriu din eleminte opuse, ce nu se voru poté impacá nici odata. Fia-care dintre cei cu condeiulu in mana introduce câte ce-va nou si strainu, firesce, in limbagiulu seu, ca sê arete câ si dinsulu ia parte la reform'a si inovatiunea limbei romane.

Femeile nóstre imitéza mod'a ori de unde ar vení; inteliginti'a nóstra adoptéza in viétia sociala tóte datinele altora. Ce felu, numai scriitorii sê remana inapoi? Trebuie sê-si aiba si ei mod'a loru. Si éta-i câ-mi alérge, ca barbatele albine, preste nóue hotare. si mi-se intorcu incarcati de micre germana, francesa si italiana, ca sê indulcésca limb'a Romanului cu

dins'a. Dar stati, domniloru, nu fiti asié z'losi, ca nu cumva sê ne otraviti cu mierea dvóstre, cum se otravescu albinele cu mierea falsa, ce li se dá candu nu mai au de a loru!

Sê nu se supere nime. candu dícu acestea, câ-ci nu esu din marginile adeverului si nu esagerezu câtu e negru sub unghia! Ce voru sê díca, spuneti-mi, aceste gramedi de barbarismi aruncate in sinulu limbei romanesci? Mi-veti raspunde, câ barbarismii ni sunt de lipsa ne-aperata din dóue puncte de vedere, adéca: 1) ca sê astupâmu lacunele, si 2) ca sê in-frumsetiâmu limb'a nóstra prin espresiuni mai lucie si mai dulci; cu unu cuventu, sê reformâmu limb'a si s'o inoimu. Intielegu; reform'a, dupa cei mai multi, trebuie sê fia inlocuirea cuvintelor romanesci prin cuvinte straine, latinesci, francesi si italiene. Apói cei ce propaga o atare idea monstruósa, cutéza a citá, ca capii ai scólei loru de confusiune, pe unu Cipariu. pe unu Pumnulu, pe unu Eliade etc. Ce amagire!

Marii filologi romani nu voru sê desnaturize limb'a. ci s'o reformeze, încâtu va permite natur'a si geniulu acestei limbe. Éta care este scopulu loru de frunte: unde ni lipsescu termini romanesci pentru esprimarea unei idei, sê cautâmu terminii in limb'a latina, si déca nu-i

vomu gasi nici intr'ins'a, sê-i cautâmu in cea ispanica; terminii slavi, unguresci sêu germani, introdusi de eri de-alalta eri in dialectele romane, sê-i inlocuimu prin ecuivalenti romanesci, latini sêu neo-latini. Astu-felu limb'a romanésca pe de o parte se va poté fipsá, ér pe de alt'a se va curatí. Sê nu uitâmu inse, câ acesti luminati filologi nu si-au propusu nici de cum a atacá sintacsea limbei si fraseologi'a ei. Déca aru fi facutu un'a ca acést'a, atunci i-amu poté acúsá de ucigasi ai geniului limbei nóstre. Dar n'au facut'o; cetiti, ca sê ve convingeti, scrierile lui Cipariu, ale lui Pumnulu, si cele mai vechi a le lui Eliade. Fras'a loru este fras'a Romanului, observata cu destula scrupulositate.

Cei mai próspeti aru fi trebuitu sê-i imiteze studiandu-i. Imitatiunea inse are unu periclu; acést'a este de a imitá partea cea slaba si gresíta. Astu-felu noi imitaramu pe inainte mergetorii nostri numai in imprumutarea expresiuniloru ne-romanesci. Ne mai multiumindu-ne de a astupá lacunele si de a persecutá slovenismulu, ne-amu apucatu sê inadusîmu si ce mai remase bunu in lecsiconulu natiunalu, prin contingente barbare aduse cu saculu de prin tóta lumea.

De ne-amu fi opritu la atât'a, reulu se potea vindecá; câ-ci precum scótemu asta-di slavismulu, asié poteamu scóte mane si altu elementu din lecsicónele nóstre. Crim'a celoru tineri fu mai mare: ei otravira sufletulu limbei nóstre.

Éta cum: cei ce-si facura studiele in Franci'a, s'au dedatu a intórce fras'a romanésca dupa cea francesca; cei veniti din Germani'a, scriu nemtiesce cu vorbe romanesci; esítii de prin facultáti italiene inca si-facura la rondulu loru detori'a. Astu-felu dîcemu asta-di: „se dau ómeni, cari“ etc. in locu de: „sunt ómeni ce“... (sunt qui, lat.); totu asié: „facemu trebuintia“, in locu de: „avemu trebuintia“, apoi: „aceste lucruri finite“, in locu de: „dupa finirea acestoru lucruri“, sêu: „aceste lucruri fiindu finite.“ Esemplele sunt nenumerate si se potu gasi la totu pasulu prin scrierile mai próspete. Apoi asié se graesce romanesc? Asié sê purcedemu noi la ridicarea monumentului limbei natiunale?

Bagati de séma sê n'o patîmu ca cei de la turnulu Babilonului!

Reulu e seriosu si trebuie sê cugetâmu a-lu vindecá pana mai este timpu; câ-ci indata ce publiculu se va infectá de dinsulu, nu va mai fi cu potintia a-lu smulge cu radecin'a. Trebuie

s'alegemu un'a din dóue: sêu imprumutarea terminiloru ce ni lipsescu, pentru a-i altuf pe trunchiulu limbei romanesci; sêu topirea remasítieloru limbei nóstre natiunale in adunatur'a barbarismiloru, fia din ce limba voru fi. Cine nu vede, câ cea din urma procedura ar fi ucidera limbei nóstre, de carea nu pré suntemu departe?

Da, suntemu aprópe de a ne ucide geniulu limbei, si reactiunea e de neaperata trebuintia.

Candu vorbimu despre reactiune, n'o intielegemu pe deplinu in sensulu unei scoli, din carea au esítu deja condeie destulu de celebre. Acésta scóla, alu carei capu este unulu din cei mai eruditi romani, incepe a se intórce la limb'a romanésca, precum erá vorbita inaintea reformeloru filologice; ea se nutresce din betranii cronicari si din cartile bisericesci. Dar a adoptá limb'a cronicariloru fara nici o reserva, insemnéza a reinviá slavismulu si alte eleminte barbare in tóta uriciunea loru. Apoi ce folosu, câ ne ferimu de escesulu latinisârii, ca sê cademu intr'alu slavisârii? Midiloculu in tóte! Nici pré multu latinismu, nici pré multu slavismu; sê imprumutâmu din limb'a latina numai ceea ce ar trebui sê imprumutâmu de la alte limbe; sê tienemu din elementulu slavu totu ce-a luatu fidel'a fisionómia a limbei nóstre. Asié dara o mica modificatiune in scól'a de reactiune amintita mai susu, si venitoriulu va fi alu ei.

Noi mai adaugemu pentru a fini, câ fara studie profunde nu vomu ajunge a serie romanescce cum se cade. Sê intrâmu in anim'a limbei poporale, mai vertosu cum se afla in poesí'a poporului; sê ne intórceamu apoi cu seriozitate la bunii nostri cronicari si la cartile bisericesci; sê scótemu de pretutindenea lamur'a Romanismului. Punendu astu-felu unu fundamentu néosiu romanescu, vomu poté introduce si câte pucinu materialu latinu sêu neo-latinu in zidirea edificiului, alu carui cimentu va fi sintacsea romanésca.

Asié, si numai asié vomu esí din caosulu si din confusiunea in care ne aflâmu asta-di.

Nu ne indoimu câ Academi'a romana s'ar poté basá pe alte principie. Dar pana candu acésta institutiune va ajunge sê-si impuna autoritatea, pana atunci ar fi mai bine sê ne supunemu usului, decâtu capriceloru de reforme individuale.

I. Lapedatu.

Suvenirea.

In clip'a cea mai dulce din dalb'a mea junétia,
Candu diorile pe plaiuri puncan sarutul loru,
Si eu visam la visuri in fragedele-i bracie,
Plecai — lasand'o'n gele, — aprinsu si arsu de doru !

De-atunci in alta tíera petrecu dílele mele,
Lipsitu fiindu de tóte ce-odata am avutu ;
Amorulu nu-mi inchina buchetu de floricele
Prin campulu seu de rose pe care-am petrecutu.

In gradin'a, in care mi-díse-odinióra :
„Iubescu-te din sufletu ... in veci voiú fi a ta“
Eu nu mai potú sê intru ... si biét'a-mi animióra
Oftédia, totu oftédia s'o póta admirá.

In tóta-a mea gandire si 'n visu-mi mi s'aréta,
Si ochii ei de mura in cale-mi stralucescu ;
Poterea mi-se frango ... vederea mi-se 'ncéta,
Si pieru cum pieré rou'a de foculu celu cerescu.

Sê-i am macaru portretulu... portá-l'asiu totu cu
mine,

Si câtu e diu'a, nóptea, la dinsulu m'asiu uitá ;
Atuncia suferinti'a si grelele suspine,
De nu cu totul, inse o clipa s'aru curmá !

Dar nu-lu am nici acel'a, câ-ci alta suveniro
Ea nu-mi dete serman'a atunci candu am plecatu,
Decâtu unu picu de róua, simbolulu de iubire,
Ce-atunci stringênd'o'n bracie — pe buze mi-a la-
satu !

Atanase Tuducescu.

Izir si Ildelir.

— Naratiune originala. —

(Fine.)

Tacerea mormentala, ce urmà acuma, fu intrerupta prin vócea lui Effendi ; carele cu ochii aredicati pe ceriu, intre oftâri si suspinuri eschiamà: Nefericitulu de mine, la ce am ajunsu in asta óra ? ! Poporulu persicu numai unu nume va blastemá, si acel'a va fi numele meu, carele am nutritu pe sinulu meú viper'a stricatiósa natiunii nóstre ! Istori'a Persiei pana acuma a sustienutu numai fapte maretie ; si acuma tu ! ah tu fiulu meu ai intunecatú-o ! Nu sciu cum a potutu degenerá intru atât'a sangele lui Effendi !

Dupa aceste elu se 'ntórse catra Ildelir, a carui anima fu cuprinsa de o dorere cumplita, de candu audí din gur'a amantei sale epitetulu

de: „sierpe veninosu“ — si continuà: — Esti tu fiulu meu ! ah tu nu esti fiulu lui Effendi ! — ci unu afurisitu ! — unu ffu alu pecatului !

Apoi adresandu-se catra poporu, finí: Fratiloru ! Effendi condamna pe fiulu seu — la mórte !

Scen'a se finí prin intemnitarea lui Ildelir.

* * *

Sê cercetâmu pe Izir !

O gasimu in o chilía a departamentulu de catra gradina, culcata pe o sofa verde de metasa, cu capulu aplecatu pe d'alb'a-i mana ; ea cugetá la dorulu ei, cugetá la amorulu si la amantele ei, apoi la mórtea parintelui seu, si apoi éra-si la dulcétia óreloru trecute, si cugetulu ei totu asié sborá din noru in noru.

Unu presimtiu fragedu alu animei sangerande i sioptea : câ Ildelir e nevinovatu !

Ea dete voia libera cugeteloru negre, pana ce in urma devení confusa ; — atunci si revocà in memoria vorbele lui Ildelir : „Sum nevinovatu !“ si si-propuse a merge la elu, a-lu rogá sê o ierte, câ a cutediatu a presupune despre elu o astfelu de crima urita. Elu nu póte sê fia vinovatu, si-dícea ea, eu cunoscú anim'a si caracterulu lui nepetatu ; apoi cliar a séra mi-a dísu, câ mi va cere asta-di inc'odata man'a. Nu ! Elu nu póte sê fia vinovatu !

Intre astfelu de cugete ea se aredicà de pe sofa, dar corpulu i se pareá a inghiatiá ; totu intr'acelu minutu o caldura nadasítoria strabatù corpulu ei rece ; ochii-i straluciau, piciórele-i i se pareau frante, si scotiendu unu típetu infioratoriu cadiù inderetru. Peste câte-va mominte ea si-innaltiá capulu, si privindu catra ceriu, cautatur'a-i rece denunciá unu ce infioratoriu.

Asié odihniá ea muta, acum fara cugetu, si fara cuventu. — Buclele-i negre in unde dese acoperiau albéti'a fruntei, ascundeau galfedímea fetiei.

Simtîrile o parasira mereu, ochii i se inchisera, si ea adormí. — In scurtu ér si-vení in ori. Budiele-i incepura a tremurá. Ah ! eschiamà ea in urma, ce locuintia cerésca e acést'a ! Uita-te, Ildelir, ce flori frumóse ! Ce lume incantatória ! Si intr'ins'a numai eu si tu ! Ací tacù, o rosiétia gingasia ca rou'a de deminétia se lasà pe fati'a ei, si-deschise ochii de nou ; cautatur'a ei erá cerésca, si in trasurele fetiei sale se oglindá o bucuría sublima.

— Ildelir, alesulu animei mele, siedi aici

langa mine! — dîse ea intindiendu-si manutiile, ca si candu l'ar imbratîsiá.

Serman'a copila, ea visá, si visulu ei erá fantasticu.

Ochii i se implura de lacrimi, apoi éra-si incepù a suride, — si intr'unu tonu, ce numai amorosii lu-pricepu, incepù de nou: Nu! scumpulu meu, Ildelir! Nu se póte! — Apoi dupa pausa esclamá cu frenesiá: Ba, tóte, tóte! câ-ci tu esti iubitul meu barbatielu! Da! — si unu surisu seraficu se ivì pe budiele ei. — Vina! Ah vina! Inca odata! — si mai odata! — dîcêndu aceste, si-desfacù bratiile, sarutandu cu fericire aerulu.

Apoi éra-si pareá a dormí, dar de asta-data dulce, si liniscitu. Acestu somnu liniscitu inse nu durá multu; ea éra-si se desceptá:

— Ceriuriloru! — strigà ea, — dinsulu va morí! Nu! Nu vei morí, scumpulu meu Ildelir! Fîi liniscitu! Apléca-ti capulu aice pe umerulu meu! Ah! câtu e de ferbinte fruntea ta! Eu nu te voi lasá sê mori. Par câ-ti vedu anim'a batendu. Oh! câtu de curata e aceea, curata ca ap'a crista ina, curata ca si amorulu meu. Tu mi-ai deschisu portile ceresci, eu ti-voiu descuiá tîe catenele. Spera, sufletulu meu, Ildelir, câ-ci vei fi liberu!

O racnitura demonica se audí acuma din afara; aceea fu ultim'a strigare a betranului Effendi, carele pentru mórtea lui Artabise devenì decapitatu. Acésta racnire desceptà pe Izir de totu din deliriulu seu.

Mintea ei acuma se limpedî, câ-ci cu somnulu si aiurirea a disparutu. Effendi inainte de a fi decapitatu descoperì si secretulu mortii lui Erdogul; poporulu inse nu-lu credea, ci pretindea sê móra si Ildelir!

* * *

Intre aceste Izir se rapedî catra inchisóre, si'aretandu pazitoriulu unu anelu regescu, i se permise a intrá. Intrandu in prinsóre, se aruncà la piciórele lui Ildelir, incepù a plange cu gele:

— Strige tóta lumea, câ si tu esti vinovatu, dîcea ea. eu nu voi sê credu! Acuma inse nu e timpu de perdutu. Éta eu ti-descuiu catenele; pazitoriulu e coruptu; vina dar cu mine afara departe; vina, eu sciu calea ce ne conduce pana in padurea cetâtii. Iute! nimene sê nu ne véda! Acolo departe sê traimu noi doi, despartîti de lume; numai noi doi singurei, ca doi porumbi. Pentru tine eu voi parasí lumea, mi-parasescu fratele, gradin'a, florile, tóte, tóte,

pentru tine Ildelir, sufletulu meu! Vina! câ-ci la din contra ai sê mori!

Dîcêndu aceste ea desfacù catenele; inse câtu de mare-i fu suprinderea, vedindu câ Ildelir remane nemiscatu langa stêlpulu, de carele ea lu-deslegà. Lu-prinse de mana, si ah — man'a lui erá rece ca ghiati'a! — Ildelir nevoindu a-si calcá juramentulu facutu tatane-seu, si sciindu, câ asié ce sórte are sê ascepte, la intrarea sa in inchisóre golì pocalulu de veninu, ce-lu portá pururea cu sine, dupa cum erá datin'a si la strabunii nostri.

Izir, sub impresiunea supremei doreri, dede focu inchisórei, si de óra-ce religiunea persica sustienea câ sufletele numai prin focu se unescu, si câ numai foculu este sustienetoriulu lumii intregi, — câ-ci elu e acel'a, care dâ sufletu si entusiasmu in midiloculu luptelor, — si elu e acel'a, prin a carui caldura binefacatória se nasce caus'a esis întiei omenimei. amorulu; — ea ingenunchià langa cadavrule lui Ildelir, si resoluta la mórte remase in inchisórea ardienda.

Sufletulu ei s'a retrasu in afundulu celu mai secretu alu animei, ca pétr'a pretiósá ascunsa intre stance.

Ea erá imbracata in vestminte albe, si cunun'a-i de pe capu erá formata numai din rose albe, perulu negru ca pén'a corbului lasatu in plete lungi se perdeá pe o tunica éra-si alba, care acoperiá corpulu fragedu a celei mai frumóse fete din Persia, ce abié numerá inca cinci-spre-diece anisiori.

Ea si-aredicà ochii spre ceriu, ca si candu ar provocá spiritulu lui Ildelir sê o ascepte. Budiele-i incepura a se miscá mereu. — Fati'a ei imbracà o espresiune suprapamenténa. — Unu minutu inca! — si pe pamentu cenusi'a corpului, éra susu in ceriuri spiritele loru se imbratîsiara!

F. Bozganu.

Mórtea regelui Murat.

— Schitia istorica. —

(Fine.)

Inaintea cortului se asiediasera partizanii lui Murat, de abié erau 200 la numeru, totu-si ei sperau, câ in diu'a urmatória se voru inmultî prin mfi de Neapolitani, cari li voru vení intru ajutoriu si câ asié ei voru poté porní la mersulu victoriosu.

O presimtîre trista si obscura se furisiá

Femei din graniti'a dalmatina.

in toti; fia-caruia i se pareá, câ stá inaintea patului de mórte a unui rege.

Regele Ioachimu dormiá linu, elu visá de consórt'a si de copfii lui, cari in vestminte de purpura i incingeau templele cu o cununa de imortale.

Anisca si-plecà atunce capulu spre dormindulu si lu-privì cu unu ochiu plinu de amoru.

In momentulu acel'a ea audî unu sgomotu usioru, si se pareá ca si candu unu zefiru linu de nópte ar fi atinsu invelitóri'a miscatória acortului; Anisca involuntara si-intórse capulu spre directiunea aceea; ea devenì palida de gróza candu vediù pe confidentiatulu seu inainte-si.

— Tu aicea! — eschiamà Anisceá in-spaimantata, — ce te aduce in cortulu regelui meu?

Ochii lui Giacomo versau schintei de focu.

— Desonorata! — strigà elu. Nu mi-ai promis tu, câ vei fi a mea, nu erá sê-mi fii tu mie consórt'e, nu porti tu gagiulu amorului meu, anelulu de plumbu in degetu, pe care la altaru erá sê-lu schimbu cu unulu de auru? Si tu inca me mai intrebi, câ ce cautu eu aicea? Nu sum eu fiulu acestei tieri, a carei testamentu sacru e resbunarea?

— Resbunare! — strigà Anisceá devenindu palida, — resbunare a supra regelui meu! in contra unsului lui Domnedieu! Descépta-te, descépta-te, regele meu, câ-ci contrarii voiescu sê te omóra! — eschiamà Anisca in tonulu unei desperate.

Ioachimu Murat si-deschise ochii, elu vedea pe Anisca luptandu-se cu barbatulu ei teribilu, elu vediù sclipindu in aeru unu stiletu; apoi audî unu strigatu de dorere, plinu de oróre.

Murat sarì iute din patulu seu, puse man'a pe sabi'a, care erá asiediata langa patulu seu, inse erá pré tardíu, câ-ci unu isvoru de sange isbucnì deja din anim'a Aniscei; care esclamà:

— Domnedieu sê te protéga, regele meu! — apoi ea cadìu cu stiletulu infiptu in pieptu, la piciórele lui.

— Vendeta! — urlà vócea lui Giacomo, carele acuma scotiendu stiletulu din anim'a Aniscei, se nisuiá a navalí a supra regelui Ioachimu.

Ioachimu Murat se aperà cu desteritate in contra atacatoriului, si oscilà sabi'a sa in directiunea capului aceleuia, inse Giacomo sarì de graba la o parte si reoindu eschiamatiunea

de „Vendeta“, rupse o bucata din panz'a, ce acoperiá cortulu, si o aruncà la o parte; regele inspaimantatu prin aceea ce i se infatîsiá inaintea ochiloru, declinà ascutítulu sabiei sale spre pamentu.

Unu capitanu, urmatu de vre o cincii-dieci de soldati incungiurà cortulu. Inzedar ochiulu regescu cautá pe loialii sei consoti; bivoaculu erá abatutu, si cét'a ce ar fi decisa a-lu aperá acuma, erá risipita ca de unu orcanu.

— Ioachimu Murat, — dîse capitanulu, — in numele regelui, Domnulu meu Ferdinand IV, te declaru de prinsonierulu meu.

— Ce crima am comis si ce am gresítu, pentru ca dta sê te arunci in culcusiulu meu si sê me iai de prinsonieru?

— Nu-mi este permis Sire, sê-ti facu declaratiuni in caus'a acést'a! Eu sum servulu fortiei!

— Fortia! da, fortia! acést'a este espre-siunea cea adevérata; ei se servescu de fortia, inse dta esti soldatu si gentilomu, si ca atare ar trebú sê te temi a pune man'a pe alesulu poporului, a carui rege legitimu in tíer'a acésta sum eu!

— Eu Sire! sum servulu unui altu rege; mie nu-mi este permis a cercetá dupa motivulu acel'a, care indémna pe Angli'a si pe Franci'a a nu te recunósce.

— Bine, deci voiu sci sê-mi aperu dreptulu meu legitimu! Capitane unde ai sê me conduci conformu ordinului primitu?

— Sire! eu am ordinulu si aicea plenipotinti'a scrisa, sê te conducu la mórte.

— Ce? ei voru sê me omóre!

— Dta, Sire, vei morí, câ-ci legea si dreptulu pretindu acésta. Vei morí, câ-ci ai comis crim'a de lesa-majestate. Renuncia de idei si planuri lumesci; protestele aicea nu potu ajutá nimica. Vedi colo susu acea cordela rosía; ea este anunciatóri'a unei nóue díle; mai nainte de a sosí acea dí, vei fi unu cadavru. Éta aice unu preotu, carele ti-va ajutá spre a te impacá cu Creatoriulu. Carabinerii mei voru asceptá pana ce vei finí cu Domnedieu.

„Vendeta!“ strigà Giacomo rinjindu. Ioachimu Murat aruncà o cautatura plina de despretiu a supra acestui omu, apoi cerù o manta de calaretiu, se acoperì cu dins'a, puse o palariá cu pene pe capu si dîse capitanului: „Eu sum gata, lasa-me singuru numai cu preotulu!“

Soldatii la unu semnu alu capitanului se retrasera câti-va pasi inapoi, numai sentinelele solitarie remasera la intrat'a cortului.

Capitanulu dete ordinulu a se departá cadavrulu Aniscei din cortu.

— Lasati acést'a aici! — dîse Murat — contemplatiunea acestei martire me va intári, si va dá sufletului meu acea presintia, care de are trebuintia in momintele aceste.

Murat ingenunchiá langa cadavrulu Aniscei, si i sarutá palidele budie; dupa aceea se redicá, si-incrucisiá manile si se rogá.

— Saluta-mi pe fidel'a mea consórte, pe iubittii mei copilasi, — dîse elu cu lacrima in ochi, — speram a-i revedé ca rege, Domnedieu inse a voitulu altcum. Sê se invetie a resigná si a golf pana la ultim'a picatura pocalulu, destinatu loru de Atotu-potintele.

Dupa acésta Murat ingenunchiá din nou, si sarutá crucificsulu ce-lu intindea preotulu.

Sórele si-aruncá cele d'antâiu raze aurie preste pamentu, candu Ioachimu Murat esî din cortu, si dîse capitanului cu presintia de spiritu :

— Sum gata!

Tobele bateau si trimitiele sunau, cu pasu greu; colónele se miscau spre unu délu, care zacea numai câti-va pasi departe de cortu. Murat priviá cu vioiciune, candu trup'a ajunsse la o livada manósa, si comandantele ordiná sê stea.

— Feciorii acestia au unu bunu esterioru; speru, câ ei voru si tîntí bine, — dîse Murat capitanului.

— Acestia sunt puscatori esercitati, pe cari i-am alesu eu, — respunse acél'a.

— In cortulu meu se afla câte-va monete de aur, acelea sê se deie braviloru ca remuneratiune, déca ei si-voru esecutá intr'unu modu acuratu ordinulu. Dta, venerabile parinte, dîse in fine Murat catra preotulu, nu vei uitá a spune salutárele si comisiunile ce ti-le-am datu pentru iubittii mei; róga-te pentru sufletulu meu, ca Domnedieu sê-lu primésca in grati'a sa.

— In numele Salvatorului, Ioachimu Murat, eschiamá preotulu, indrépta-ti sufletulu teu spre Domnedieu! — Este ridicatu spre Domnedieu!

La cuvintele aceste Murat ingenunchiá.

Patru descarcature de pusca se audíra, — unu suspinu, — si regele de Neapolea erá unu cadavru.

I. G. Baritiu.

Cantecu de mortu.

(Muierea si-plange barbatulu.)

Martine, Martine!
 Tinerelu ca tine,
 Lucratoriu ca tine,
 Stringatoriu la bine,
 Dar cum te 'ndurasi,
 De-asié me 'nsielasi?!
 Martine, Martine!
 Am veditu eu bine,
 Câ me lasi pe mine,
 Cu pui micutei,
 Si pré postanei,
 Credi, ti-a fi pecatu,
 Pré micii i-ai lasatu!
 Martine, Martine!
 Si mai scii tu bine,
 Câ m'am ingrigitu
 Pan' mi s'a uritu,
 Pe drumuri amblandu,
 Bani cheltuindu,
 La farmecatórie
 Si descantatórie,
 Dór' lécu ti-oiu aflá
 Si mi te-oiu scolá!
 Dar mórtea a venitu,
 Si te-a celuitu,
 Si m'a seracitu!
 Acum te-asíu rogá,
 De m'ai ascultá,
 Ca sê faci unu bine
 Chiar si pentru mine,
 Si puiittii tei
 Câ-su pré prostanei,
 Si-au remasu la reu,
 Mergi la Ddieu,
 Si santa Maria
 Mil'a sê li fia,
 Dór' s'oru indurá
 Si mi te-oru lasá,
 Sê mai vini a casa
 Sê siedemu la mésa,
 Cu prunci sê prandímu
 Si sê ne vorbimu,
 Sê-i casatorimu!
 Martine, Martine!
 Mai vina la mine,
 Pui de-a ti-i cresce
 Cum scii, parintesco,
 Câ-su pe ulitióra,
 De fóme, sê móra,
 Remanu ne'mbracati
 La gasde slugi bagati!*)

At. M. Marienescu.

*) Culésa in Domanu com. Carasiu prin Iosifu Olariu invetiatoriu, de la Opritia Gergutia, Eva Olariu si Icóna Jenascu.

Nu totu-de-una muierea se plange dupa barbatu, ci in numele ei o nemotenía, amica, séu o femeia plătita!

SALONUL.

Conversare cu cetitóriele.

— Berlinu 30 decemvre. —

Intrai in salonulu dvóstre, stimabile cetitórie, far' a sci inca cu ce sê-mi justificu intrarea. Sê-mi iéu voi'a a ve intretiené câte-va mominte despre capital'a — imperiului germanu, despre viéti'a sociala d: aici s. a., o cunoscu inca pré pucinu. Sê vorbimu de starea actuala a spiriteloru, de emotiun'a cu care privesce tóta lumea la infioratóri'a tragedía, ce se desfasura pe pamentulu Franciei? Dar de ce sê ocupâmu pacinicele colóne ale acestei foi cu amintiri de evenimentele sangeróse, ce au latítu si latiescu inca, nu sciu pana candu, atât'a doliu si pustiire? De ce sê mai vorbimu aici de fiorosulu spiritu ce imple atmosfer'a?

Ce e dreptu, in asemenea impregiurâri póte cine-va mai bine pipai pulsulu ómenilor a ca cunósce valórea loru morala. Lucru demnu de insemnatu, de multe-ori se intempla sê afli, câ cei ce au o portare mai ratiunula si mai umana intre astfelu de impregiurâri, si cei ce le judeca mai dreptu, sunt ómenii din poporu; pe candu multi din cei ce sunt superiori in cultura, sunt orbiti de pasiuni, de antipatiá, si sunt lipsiti atâtu de bunulu simtiu alu poporului, câtu si de bunavointi'a luminata a unei adeverate civilisatiuni.

Mi-s'a intemplatu sê vediu casuri caracteristice in asta privintia. Eram in Paris pe la capetulu lui augustu trecutu; me aflam in gar'a de nordu, gata de plecare. Erá o multíme de ómeni si o confusiune, cum spuneau Parisianii, câ nu mai fusese de la 1793. Trenulu pentru care luasem biletu erá sê plece la 8 óre sér'a. Trebuim a asceptá inse pana la 12 óre; din caus'a confusiunii ce se facuse prin multímea bagagieloru si caletoriloru. Pintre multímea de ómeni ce se indesuia in gara, observai aprópe de mine o femeia, a carei facia nu esprimá ingrigirea ce se vedea pe feciele altor'a din pregiuru, si care avea mai multu unu aeru de multumire si umorulu voiosu alu francesei. Dupa esteriorulu ei se vedea a fi o mama de familia, care asceptá cu nerabdare a se intorná a casa la lucrulu ei. O intrebai déca a venit sê insociésca pe vre-unu frate, vre-o rudenia sêu póte pe vre-unu fiu alu ei care pléca din capitala. — Nu, mi-respunse dins'a; asceptu aici pentru o sermana femeia cu trei copii mici, care a venit de la Nancy; dar fiindu germana, nu póte remané in capitala, si trebe sê plece incatrau o va ingrigi Ddieu. Atunci se dedese ordinu ca totu ce e germanu sê parasésca capital'a. Fiindu-câ nefericit'a germana si-terminase pucinele parale ce avea, si nu affá nici timpu nici locu sê lucreze, de óra-ce munc'a erá singurulu ei capitalu, frances'a de care vorbimu, i facuse o colecta, i-a platitu biletulu pentru drumulu de feru pana la Vichy, si fiindu-câ femeia nu cunoscea bine limb'a francesa, si pe langa lucrurile ce portá cu sine, mai avea trei baeti pe capulu ei, ca sê nu se piérda in confusiunea ce erá la gara si sê remana de trenu, nu o parasí pana la ór'a plecárii.

— E bine, i-am dísu, este póte vre-o rudenia sêu vre-o amica a dtale?

— De unde; acum o vediu pentru antáia óra. Dar ce sê facu, cum s'o lasu sê piéra? Pentru câ e germana si ea are sufletu.

Mi-parca ce-va raru a vedé atât'a umanitate in o simpla femeia din poporu, la unu momentu candu ur'a intre aceste dóue natiuni erá atâtu de inversunata.

Totu in aceea-si dí vedieuscu o scena amusanta. Unu uvrieru cu unu civilu, care erá póte vre-unu functiunariu, se disputau pe bulevardu, in midiloculu unei grupe, despre cestiunea resboiului. Meseri: siulu blamá pe cei de la potere pentru calamitatea ce au adusu a supra tierii, dicéndu câ cauzele pentru cari s'au dechiaratu resbelulu sunt nedrepte, câ chiar dechiaratiunea s'a facutu intr'unu modu numai in aparintia legalu. Civilulu dechiamá in contra Prusianiloru, si numiá pe meseriasiu unu omu lasiu, fara patriotismu si fara simtiu onórei natiunale. Pana candu veni unu gardianu politienescu, ei ajunsesera deja la ultimele argumente convingatórie.

Dar promisesem onorabileloru cetitórie a nu le vorbí de politica si bataia. Sê venimu deci la altu-ceva. Suntemu la serbatorile Craciunului. Celu pucinu asié audiam vorbindu. Fia-care tíera are obiceiurile sale la diferite díle insemnate si mominte solemne ale vietii. Obiceiurile sunt interesante din dóue puncte de vedere; mai atâtú pentru ele insele, pentru placerea si multumirea ce aducu; apoi, candu poporulu ce le possiede s'a innaltiatu la o trépta mai innalta de cultura, asié incátu cutare sêu cutare obicei nu mai are pentru elu acea insemnetate seriósa ce avea mai de multu, ele totu-si sunt placute pentru suvenirile pline de poesia si de unu felu de farmecu, ce aducu cu sine din timpurile trecute.

Unu obicei, fórté placutu mai alesu copiloru, este in tierile apusene „arborulu Craciunului“ „Weihnachtsbaum“, „Christbaum“, sêu cum dîcu Francesii „arborulu lui Noël.“ Este o privire desfetatória a est in dílele dinaintea serbatoriloru pe strade sêu in piatie si a vedé diversele grupe de ramuri verdi de bradu ce contrastéza intr'unu modu desfetatoriu cu albéti'a ninsorii din giurulu loru. Mai in tóte familiete, mai cu sêma unde sunt copii, candu acestia se descépta in diminéti'a Craciunului, asceptatu de dinsii cu atât'a nerab'are, vedu més'a infrumsetiata cu câte unu pinisiuru incarcatu de felu de daruri si ornamente. Parintii apoi adaugu inca multumirea loru si le immultiescu fericitele ilusiuni, povestindu-li diverse istorióre despre simbolulu ce infacisíéza arborulu verde in diu'a Craciunului, despre rosele ce nu inflorescu decátu numai odata pe anu, in acést'a dí, precem erá ros'a din Jerichonu, care a resarítu in urm'a facuta de sant'a Fetióra, si care peste totu anulu a remasu vesteda, ér in diu'a de Craciunu a inflorit cu o frumusetia admirabila, respandindu unu mirosu placutu, ca mirosulu floriloru din raiu.

Artile si literatur'a concurgu si ele, la aceste serbatori, a infrumsetiá arborulu lui Christu cu diverse daruri mai multu sêu mai pucinu nimerite, si amesurate impregiurári'loru. Unu pictoru, de esemplu, vine

sê presinte publicului într'unu tablou poeticele tîenuri ale Orientului, pe unde a traitu Isusu: Galilea, Nazaretulu, Vetleimulu, Ierusalimulu, Samari'a, laculu Tiberiadei, Hebronulu etc, cari, imbracate într'unu velu misteriosu si cosantîte prin puterea divina a religiunii, ni se paru a fi din alta lume.

Unu altu tablou, relativu la timpulu de facia, aduce Germaniloru a minte de romanticele tîenuri ale Renului, de acestu paradisu alu Germaniei, consacratu prin vechi'a loru poesia populara, si pe care natur'a impreuna cu man'a si artea umana le-a acoperitu cu diversele loru avutîe si frumusetie.

Studiulu criticu alu istoriei, si in generalu studiulu istoricu alu toturoru ramurilor de sciintia, este unulu din semnele caracteristice ale timpului nostru. Interesulu pentru istori'a natiunala in parte cresce in acel'a-si gradu, in care se intaresce si se innaltia consciint'a natiunala a unui poporu. Cutare editoriu de carti, cu ocasiunea serbatoriloru, se ingrisesce a dá poporului o lucrare despre propri'a sa istoria din anumite timpuri; unu altulu profita de acêsta ocasiune pentru a da junimei vre-unu buchetu de poesie, sêu de novele istorice, cari vorbescu de faptele frumose ale strabuniloru, sêu, avendâ in vedere împregiurârile de facia, prin cîte o colectiune de viersuri religiöse, a aduce „ramuri de olivu“ pe mormintele soldatiloru cadiuti; a impartî „viersuri de mangaiare“ doişeloru mame si socie, ai caroru fii si soci au cadiutu pe campulu de bataia.

Caritatea crestina profita si dins'a de asemenea ocasiune, pentru a face sê ajunga cîte unu mititelu daru si cîte unu cuventu de mangaiare si in acele mîi de case, in cari plangu veduvele si orfanii, si in cari doliulu a luat loculu bucuriei de alta-data.

M. Strajanu.

CE E NOU?

La finea anului. Cu numerulu presinte espira anulu 1870. In câtu amu corespunsu in acestu anu decursu acceptâriloru onorab. nostru publicu cetitoriu, se va potê judecă din registrulu materieloru, care se alatura la numerulu acest'a. Din acel'a se va vedê, câ noi ne-amu nisuitu a tîenê fô'i'a acêst'a la innaltîmea literaturiei nôt're; acêsta nisuintia ne va conduce si in anulu viătoriu la redactarea foii nôt're. In momintele ultime ale anului ne tîenemu indetorati a multiamî atâtu on. nostru publicu prenumeratori, câtu iubitoru nostri colaboratori, pentru concursulu loru materialu si spiritualu, — rogandu-i a ne onorâ si in viătoriu! — Deci la revedere in anulu 1871!

© (Provocatiune.) Din ofertele deja parte publicate, parte tramise spre publicare, se vede, câ onorabilulu publicu romanu a imbratîsiatu cu caldura întreprinderea infintîirii unui institutu de fete in Oradea-mare; dreptu aceea subscris'a, carea se simte fericita câ iniciativ'a-i are astfelu de resultatu, prin acêsta aduce multiamita publica toturoru contribuitoriloru marinimosi, si i rôga ca nici pe venitoriu sê nu-si detraga marinimosulu sucursu; totu de-odata rôga si pe acei domni si dômne, cari au primitu liste d'a dreptulu, parte de loteria, parte de oferte, si inca n'au impartesîtu resultatulu, sê aiba bunetate a staruî pentru contribuii marinimose, si apoi a le tramite colectele cu listele subscrise; altcum sunt rogati a returnâ listele

chiar si in casulu candu n'ar fi potutu sê midilócésca contribuii, câ-ci acele liste voru servi spre justificarea subscrisei. Oradea-mare 30 dec. 1870 st. n. in numele comitetului ad hoc *Paulina Romanu*.

△ (Invitatiune la balulu tinerimei din Oradea-mare.) Tinerii romani studiosi la academi'a si archigimnasiulu din Oradea-mare, conformu procedurii de trei ani, si estu-timpu se constituira într'unu comitetu pentru arangiarea unui balu romanescu in folosulu infintîandului „institutu de fete“, precum si a „tinerimei romane mai lipsite“ din locu. Comitétulu s'a instituitu precum urmédia; presiedinte: Ioanu Popu, jur. de curs. alu III; notariu: Demetriu Suci, jur. de curs. alu II; casariu: Ioanu Trifu, jur. de curs. alu III; controlorulu: Nicolau Maioru, jur. de curs. I. Membri ordinari: Alesandru Catoca, jur. de curs. alu III; Augustinu Rezei, jur. de curs. alu II; Demetriu Iorgoviciu, jur. de curs. I; Aloisiu Nistoru, jur. de curs. I. Diu'a tîenerei balului se puse pe 3 fauru st. n. (22 ianuariu st. v.) 1871, in sal'a otelului „Vulturulu negru.“ Subscrisulu comitetu, avendu inaintea ochiloru caldur'a si spriginulu on. publ. romanu, manifestate de atâtea ori fatî de întreprinderile tineriloru romani din Oradea-mare, se afla in placut'a pusetiune de a sperâ din partea on. publicu romanu una partinire zelôsă, conformu celei din anii trecuti, cu atâtu mai vertosu, câ-ci scopurile propuse atientescu la prosperarea si inffiorirea natiunii romane. Cu acêsta sperantia si încredere, si-ié libertate subscrisulu comitetu, cu tóta stim'a si onôrea a invitâ pe onor. publicu romanu la balulu amintitu! Comitétulu arangiatoriu.

△ (Insciintiare.) In localitâtile Societâtii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovina se voru tîenê, conformu statutelor ei, urmatôriile prelegeri publice: 1. „Despre teritoriulu locuitu de Romani in diu'a de asta-di“, de dlu I. Sbiera. Domineca intr'a 20 decemvre 1870, 1 ianuariu 1871. 2. „Despre istori'a fondului religiunariu gr. or. din Bucovina“, de dlu S. Andrieviciu. Domineca, intr'a 3/15 ianuariu 1871. 3. „Despre chipulu cum pôte invetiatoriulu descêptâ si inaintâ dragostea catra natiune“, de dlu I. Droglu. Domineca, intr'a 10/12 ianuariu 1871. 4. „Despre originea poporului romanu“, de dlu I. Sbiera. Domineca, intr'a 17/29 ianuariu 1871. 5. „Despre increstinarea Romanilor“, de dlu M. Calinescu. Domineca, intr'a 24 ianuariu 5 fauru 1871. Aceste prelegeri sunt gratuite, dara din caus'a spatiului restrinsu alu localitâtilorulu se voru impartî bilete de intrare, pe cari doritorii si le potu procurâ de la secretariulu Societâtii cu o dî nainte de tîenerea fia-carei prelegerii, de la 2 pan' la 6 ôre d. a.

△ (Unu colacu dreptu premiu.) Cetimu in „Tel. Rom.“ aceste: S'a perdutu resp. s'a furatu de aici din locu unu vestmentu preotiescu blanitu cu vulpe, pretiu 150 fl. Acei ce s'aru intemplâ se dea de objectulu perdutu resp. furatu sêu de urm'a lui, sê faca acêst'a cunoscutu la redatiunea acestei foi, pentru ce voru primî unu colacu bunu.

Literatura si arte.

Resultatulu concursulu de novele.

Precum anunciamu in numerulu trecutulu, la premiulu publicatu de redactiunea acestei foi pentru cea mai buna novela originala — au concursu siese novele.

Aceste romane fure censurate de catra o comisiune de doi insi. Éta pe scurtu rezultatulu acestei censurări.

Mai nainte de tóte constatámu cu bucuría, cá concurintii mai toti au doveditu prin operile lorú, cá au o inclinatiune considerabila pentru acestu genu literariu; dar totu-odata observámu cu dorere, cá mai toti au o scadere cardinala: li lipsesce studiulu mai adancu alu limbei romanesci.

Novel'a prima „Tribunulu“, are unu sujetu destulu de interesantu, inse autorulu — voindu dóra a scrie o novela mai lunga — a intinsu atáte vórbes un'a dupa alta, încátu in urma atentiunea cetitoriulu lancediesce. Inse cu tóte cá elu ni vorbesce multe, totu-si uita a ni zugraví cu destula claritate caracterulu unei eroine a romane. Astu-felu noi nu scimu, déca Laura intru adeveru a iubitú pe Iacobu, sétu si ea fu numai o intriganta? precum autorulu ne lasa a crede intr'unu locu. Dar defectulu principálu alu acestei lucrári, e stilulu ei celu infectatu de barbarismi.

A dóu'a novela „Minerva“ in tóta privinti'a e superióra celei prime, si mai alesu partea ei istorica merita lauda. In contrastu cu novel'a prima, „Minerva“ pare a fi numai scheletulu unei romane mai lungi. De aceea apoi nici caracterele nu sunt marcate de ajunsu. Stilulu e destulu de corectú.

„Marti sér'a“ esceleza prin o limba poporala, si ni infatísieza câte-va scene din viétu'a poporulu bine scrise; deosebitu siediatóri'a e descrisa cu multa des-teritate.

„Descendinti'a nóstra“ geme de barbarismi si dupa o introducere lunga, nu ni spune mai nimica. Pare a fi o ocupatiune scolastica.

„Grigoriu III. Ghica“, e intitulata „romana istorica.“ Concedemu, cá ea e vr'o schitia istorica, dar novela — nu. Apoi premiulu s'a anuntiatu pentru novela.

„Dóue victime ale amorulu“ e o poveste lunga, cátu o dí de véra; totu-si dupa ce amu cetitu-o, vedemu cá ea contine o istoria scurta, care s'ar poté eará pe o cóla, si n'ar fi fostu necesariu a implé spre acestu scopu 16 dí siese-spre-diece cóle, cum a facutu-o autorulu. Nimicu mai nenaturalu decátu limbagiulu de care se servescu eroii acestei incercári. Pecurariulu Bucuru vorbesce intr'ins'a intr'unu stilu, ce ar face onóre ori si carui salonu; încátu adeveratii pecurari romani nu l'aru intielege de locu. Altu-felu stilulu e romanescu.

„O privire“ are nu numai meritulu, cá e scurta, dar contine si o morala. Eliminandu-se o scena cam frivolá, ar fi o lectura placuta. Afara de acést'a ar fi a se corege multu si stilulu, spre a poté deveni o novela bunisióra.

Comisiunea censoratória cumpenindu tóte meritele si defectele ale acestoru romane concursuale, a decisu a se dá premiulu de siese galbeni romanele intitulate :

„Marti sér'a“

care intre tóte celelalte corespunde mai multu cerintieloru unei romane.

Desfacéandu-se epistol'a sigilata, ce contineea numele autoriulu, se constatá, cá ace'l'a e dlu

Alesandru Onaciu.

Celelalte epistole sigilate s'au arsu.

In urma amintimu si aceea, cá membrii acelei comisiuni au fostu: dlu dr. Iosifu Hodosiu si redactorulu acestei foi.

Publicatiunea romanele premiate va incepe in nrulu viitoriu.

*** (O nóua fóia umoristica) a aparutu la Bacáu, sub redactiunea dlui Constantinu Radu. Titlulu ei e: „Cosnitia“ — si constá pe anu 16 lei noi.

Din strainetate.

= (Maresialulu Prim.) In nrulu trecutú amintiramú de unu atentatu, comisu in contra maresialulu Prim. Acuma vinimu sê adaugemu, cá dinsulu in urmarea ranelorú sa'e a si repausatu. Viétu'a lui e un'a dintre cele mai interesante. De origine erá din Cataloni'a si fu nascutu in Reus la 6 decemvre 1814. La inceputu si-a alesu carier'a juridica, inse cu ocaziunea revolutiunii din 1834, deveni soldatu, si in curendu se urcá la rangulu de colonelu. Ca politicu se tienea de partid'a progresiva, si a luatú o parte fórte insemnata in tóte miscárilé contra regimulu Espartero. Cu ocaziunea rescolárii din Barcelona, elu fugi in Franci'a, dar peste pucinu fu alesu de deputatulu Barcelonié si astu-felu se rentórsé ér, asecuratu fiindu ca deputatu de tóte persecutiunile. In lun'a lui maiu elu rescolá orasiulu seu natalu si de aci mersé la Barcelon'a. Regimulu nou lu-alesé apoi de generalu, conte si guvernatorulu Madridulu. In scurtu parasí si postulu acest'a, si se alaturá la opositiunea ce se nascú in contra ministeriulu Narvaez. A fostu partasiu si in conspiratiunea contra viétii lui Narvaez, pentru ce se judecá la o prinsóre de siese ani. In anulu 1845 fu agraciatu de regin'a La 1853 erá in Turci'a si participá la resbelulu in contr'a Rusiei, rentorcéandu-se apoi in Spania fu numitu de membru alu senatulu. A debutatu si in interventiuenea mæsicana din 1861, inse a luatú parte si intr'o conjuratiune militaria, din care cauza fu esilatu in anulu 1864 la Oviedo. Déja peste unu anu fu rechematu inse éra, pactá cu partid'a progresiva si participá in adunárilé ei, facéandu opositiune mare in contra ministeriulu O'Donell, si apoi de locu la inceputulu lui ianuarie a anului urmatoriu ér incercá o rescolá. O parte a armatei tienea cu dinsulu, dar regimulu lu-invinse, si elu cu câte-va sute de ómeni abié scapá in Portugali'a. Alungandu-lu si regimulu din Lisabona, elu se duse in Anglia. In septemvre 1868 se rentórsé in Spani'a si detroná pe Isabel'a. In fine mórtea lui a fostu necredita, fiindu-cá impuscatúrele cari li-a primitu acum, din partea conspiratoriloru in contr'a viétii lui, se tieneau de usióre si nici decátu de mortale.

△ (Armatele republicei francese.) Déca aruncámu o privire a supra chartei teatrulu de resbelu, situatiunea Franciei ni se presinta in modulú urmatoriu: In centru zace Parisulu fortificatu si cu o armata puternica, in carea sunt celu pucinu 100,000 fetiori capabili pentru erumpere si operatiuni campestre. Generalulu Faidherbe comandéza in nordu o armata aprópe de 50,000 fetiori; genialulu generalu Chancy statiunéza cu armat'a sa, constatatória celu pucinu

din 100,000 fetiori, la cetatea Le Mans, in vestulu Franciei. In sudu, si anumitu in triangululu Bourges-Nevers-Gien vedemu pe generalulu Bourbaki cu o armata de 50,000 fetiori; in drépt'a lui vedemu pe generalulu Cramer operandu cu o armata aprópe de 15,000 fetiori, caruia i s'a mai transmisu din Lyon o colóna de 20,000 fetiori; catra aceste poteri armate ale francesilor trebue sê mai adaugemu si pe veteranulu si neobositulu generalu Garibaldi cu cei 6000—7000 voluntari ai sei din Autun si Langres. Asié dara in sudulu si sudu-ostulu Parisului vedemu o putere armata constatátoria din 90,000 fetiori. Toti generalii francesi insíratii mai susu paru a-si fi luatú de macsima generala, de a-si retrage de timpuriu armatele loru din veri-ce pusetiune amenintiata, si fia-cine trebue sê recúnosca, cá ei si-sciura executá in timpulu din urma planulu loru cu o desteritate admirabila.

= (*Romanticismu prusescu.*) Mai tóte foile prusesci descriu cu deosebita predilectiune urmatóri'a istoriára romantica: Unu oficieru, dimpreuna cu compani'a sa ocupara castelulu betranei si spariatei marquis B. Oficierulu cunoscea pe marquis'a, cá-ci dinsulu intrebase in satu dupa locuinti'a dinsei. Elu intrá in castelu cu sgomotu, si injurandu. Porunci ca marquis'a sê i se presenteze, ordoná prandiu, rupse si nimici tóte mobilele frumóse din salónele lucsuóse, trenti unu orologiu scumpu de o oglinda mare venetiana; cu unu cuventu, elu pustii fara mila tóte ce apucá si vedea inaintea sa. Marquis'a infricosiata deveni morbósa si cadíu la patu. Aducându-se prandiulu, oficierulu lu-aflá fórtu reu, si luá vasele pretióse de porcelanu si dimpreuna cu tóte sticlele le aruncá pe feréstra. In urma ér pretinse a vorbi cu marquis'a. „Marquis'a e morbósa; ea zace“, díse servitoriulu inspaimentatu. „Unde zace?“ „Ací in chili'a acést'a.“ „Ah! acolo eu voiú sê me culcu.“ Marquis'a trebú sê se scóle si sê se indeparteze, éra oficierulu se aruncá in patu cu caltiunii lui inpintenati, injurá si batea servitorii, in urma inse se aliná si elu. Preste unu patariu de óra, ér trase cu furia clopotielulu. Servitoriulu se presentá. Marquis'a de locu sê vina ací!“ porunci oficierulu. Marquis'a betrana si tremuranda se aretá inaintea oficierului standu pe pragulu usiei. Dar spre suprinderea ei, elu se aplecá inaintea ei si o primi cu multa curtenia. „Dóma, eu mi-am implinitu unu juramentu. Nu e barbatulu dtale generalulu B.“ „Ba da.“ „Capitanulu unei companie de husari pe candu Francesii au irrumptu mai in urma in Prusi'a?“ „Da, acéla-i.“ „Asié dara, madama, inca numai aceea mai voiescu sê-ti spunu, cá marquisulu a fostu atunci la cas'a parintiloru mei si eu mai tardíu ca copilu am audítu ce impertinentia a comisú elu cu famili'a nóstra. Dvóstre credeti cá portarea mea de acuma e grobiana, neomenósa. Inse eu ca copilu am facutu unu juramentu infricosiatu; numai o parte am indeplinitu; nu voiescu sê mai continuu, si nici unu minutu nu voiú mai remanê in acestu castelu. Adieu.“ Plecandu-se apoi oficierulu cu curtoasia, se indepartá si nici nu se mai rentóse.

= (*Orleansulu e desiertatu.*) Unu negutiatoriu hamburgianu, carele cumperá deosebitu panura multa si articolii de moda de la unu companistu alu seu din Londr'a, scrise de-una-di acestuia o epistola in care, ca sê-i scrie si ceva noutate politica, lu-insciintiá la capetu, cá: „Orleansulu e desiertatu.“ Companionulu seu din Londr'a, neocupandu-se cu politic'a, esplicá noutatea acést'a intr'acolo, cá panur'a asié numita

„Orleans“ s'ar fi desiertatu din magazinulu amiculu seu, deci i telegrafá de locu: „Cu nai'a de mane ti-voiu tramite 10 legaturi de Orleans.“

Felurite.

* * (*Femei din granit'va dalmatina.*) Cu acésta subscriptiune publicámu in nrulu presinte o ilustratiune, care ni infatísieza dóue femei in pitoresculu loru costumu natiunalu. O privire a supra acestoru figure numai decátu ni indica asemenarea costumulu loru cu cel'a alu tieranceloru romane. Nu e mirare! Itali'a, mam'a nóstra comuna e aprópe de tier'a loru.

= (*Teatrulu chinezu.*) In Chin'a se desvoltá cultur'a fórtu de timpuriu, si art'a si sciintiele erau cultivate bine inca in evulu vechiu. Inse locuitorii acestei „imperatie ceresci“, precum se numesce, nu mai facura progresu cu timpulu, si desvoltarea loru stagná in stadiulu loru vechiu. Chin'a n'are numai promenade, parcuri, gradini, biblioteci si muzeuri, ci are si teatre, si fiindu-cá productiunile se tienu sub ceriulu liberu, artistii teatrali se numescu: „copii gradineloru de peri.“ Sunt unele cercuri in Chin'a, in cari dintre 10,000 de locuitori 7000 se sacrifica scenei. Afara de Peking, Sooschof si Jongchon, nici in unu locu nu se afla si artiste. Loculu acestor'a se suplínesc de junii cei mai frumosi, cari si-schimosescu vócea si se prefacu atátu de bine, incátu cu greu ai poté cúnosce, cá nu sunt — femei. Art'a teatrala e la chinezi unu privilegiu familiaru, care apoi trece ca ereditate la copii; de ací apoi ni potemu esplicá si aceea, cá de ce artistii teatrali sunt eschisi de la ori-ce alt'a cariera. Clas'a inferióra a teatralistiloru sunt comediantii ambulanti. Pe acestia de comunu i invita negutiatorii mai seraci prin orasielu loru, unde apoi se producú. Teatre statornice abié sunt 20 in totu imperiulu. La unele festivitati publice indatinéza a participá si membri de la societati stabile teatrale, candu apoi li se si rentéza de totu bine. Piesele cari le producú sunt séu sgomotóse séu line. Au si orchestru in care tobele sunt in preponderantia, mai alesu candu se represinta piese tumultóse, se producú si piese, cari asemenú oporeloru nóstre, sunt acompaniate pana in capetu de orchestru. Productiunile, nu se tienu ca la noi, sér'a, ci preste diu'a intréga. Teatrulu are o forma cuadrata. In anghiulu celu mai lungu a cuadratului e scena, éra celelalte anghiuri contienú loge si parterulu. Logele sunt regulatu de dóue ranguri. Orchestrulu stá intr'unu coltiu ascunsu alu scenei. Instrumentele musicale constau din: violine, flaute, dar mai alesu din tobe micutie. Musicantii siédu totu-de-una cu pipele loru in gura si beu din thé'a ce sta langa ei. Fiindu-cá representatiunile duréza a unori cu dílele, in tóte teatrele sunt si ospetarie si astu-felu nu numai de spiritulu, ci si de corpulu óspetiloru si ingrighescu. Logele fruntasiloru din Chin'a sémena cu locuintiele timpurane, in cari dinsii si-invita si óspeti pe câte-o septemana seu dóue, cátu tiene representatiunea. Astu-felu câte-o logia costa pe dí 140—160 de fl., socotíndu ací si spesele pentru mancári si beuture. Parterulu e gratis, unde prin urmare numai aceia se afla, cari nu sunt in stare sê-si rescumpere bilete de intrare. Inse ací e unu sgomotu continuu, fiindu-cá cei cari au intratu mai antáiú, trebue sê faca locu celoru veniti in urma, si astu-felu câte-odata vinu neplacerile si pana la bataia. Obiectulu pieselorú e mai multu

despre imperatii vechi ai Chinei. Inceperea reprezentatiunii se face totu-de-una prin o overtura, care atât'a e de sgomotósa, încâtu o urechia européna ar asurdi. Chinezulu inse chiar in sgomotulu acest'a si-afla place-rea cea mai mare.

= (*Barones'a Broglie*), copil'a domnei Stael, erá o frumsetia rara. Principele Talleyrand o priviá adese ori atátu de incantatu, încâtu nu arare ori negliá cu totul pe mam'a sa. Aflandu-se odata toti trei inși pe o luntritia, dn'a Stael puse principelui urmatóri'a intre-bare curiósá: „Déca din intemplanre s'ar resturná luntriti'a, pe care ne-ai scapá mai antáiu din apa, pe mine séu pe fét'a mea?“ — „Dómna — respunse delocu Talleyrand — despre o femeia cu atát'a spiritu si cu atâtea cunoscintie ca dta, nu potu presupune cá nu scfi innotá; din caus'a acest'a mi-asiu tiené dara de deto-rintia a scapá mai antáiu pe barones'a.

= („*Câti copii ai?*“) întreba Ludovicu alu XIV-le pe unu curtesanu alu seu, facéndu-si acest'a servitiulu seu de demanétia. — „Patru, maiestate!“ — respunse acest'a. Regele, care mai vorbi inca in diu'a acésta de patru ori cu acestu curtesanu, lu-mai întreba totu de atâte-ori totu aceea, si acest'a i-a datu asemene tótu acel'a-si respunsu. Sér'a, candu se puse regele la jocu, elu ér lu-intreba: „Câti copii ai?“ — „Cinci, maiestate!“ — respunse acum curtesanulu cu minte. „La naib'a! — i observá regele — déca nu me insielu, ai dñu cá ai numai patru, séu nu?“ — „Ba da, maiestate, inse am cugetatu cá va fi pré uricosu pentru maiestatea ta sê audi totu acela-si respunsu!

= (*Nebunulu de curte*) alu regelui anglezu Carolu alu II-le, spuse odata, principelui de Iskiritz, unu adeveru atátu de duru, încâtu acest'a lu-amenintiá, cá déca va mai cutezá a-i díce asié ceva, lu-va omori. Nebunulu alergá la regele si se planse de amenintiarea acest'a. „Nu te superá — lu-consolá regele — numai sê cuteze elu a te omori, apoi in diu'a urmatória si eu lu-voiu prepadí!“ — Oh, maiestate, — reflectá nebunulu — n'ar fi mai bine sê lu prepadesci cu o dí mai nainte de ce m'ar omori?“

Glume si nu pré.

- Cum mai stau francesii?
- Bine, fórte bine.
- Dieu?
- Da. In fine si dinsii au siance...
- A, tu intielegi pe generalulu Chancy!...

- Dar regele Vilhelmu ce mai face?
- Face bine, cá e sanetosu, si bé la vinu, — cu ajutoriulu lui Domnedieu.
- Apoi acest'a-i omu fericitu.
- Fericitu dieu! Apoi soldatii intr'atát'a lu-iu-bescu, încâtu dílele trecute unu soldatu bavaresu a descarcatu a supra-i pusc'a sa.
- Welche Wendung durch Gottes Fügung!

Gâcitura numerica

de St. B. Popoviciu.

1. 2. 3. 12. 17. 5. 12.	Mai mare ca satele;
1. 15. 11. 20. 23. 24. 8. 7.	Unu orasiu in Romania,
Renumitu prin batalia;
10. 15. 21. 26. 12.	Fara ea p'acestu pamentu
Nu potemu ca sê sustâmu;
Pentru ce pe Domnulu
santu
Ne'ncetatu sê-lu totu ro-
gâmu!
25. 22. 19. 18.	Pe Salvatoriulu pe cruce
Jidovii candu l'au suitu;
Ca de-acolo sê nu pice,
De trei c'asta s'au servitu;
13. 6. 7. 8. 12.	Rusia, statu slavinescu,
Inca nici a-di nu o-a
stersu;
12. 16. 9. 11. 22. 4. 12.	Cuventu santu de po-
caintia,
1-26.	Unu proverbu romanu fi-
rescu,
Ce si eu lu-intarescu;
Celu ce vré ca sê traiésca,
De devisa sê-i servésca!

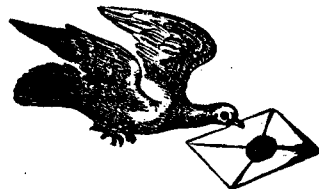
Deslegarea gâciturii de semne din nr. 48.

Tu care esti perduta in négra vecinicia,
Stea dulce si frumósa a sufletulu meu,
Si care odinióra luciai atátu de via,
Pe candu eram in lume, tu singura si eu.

O! blanda, multu doiósa si tainica lumina,
In veci pintre stelutie te cauta alu meu doru,
Si-adesoeri la tine candu, nóptea e senina,
Pe plaiulu nemuririi se 'naltia c'unu lungu doru.
Alessandri.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si dom-nisiórele: Ludovica Olariu, Maria Dumbrava, Irina Popu, Amalia Nicolescu, Ana Bradu; si de la domnii: Demetriu Gasparu, Stefanu Serbu, Grigoriu Stoacovicu, Vasiliu Olariu.

Post'a Redactiunii.

Dsiórei B. P. Multiamita pentru zelulu doveditu! Celu d'an-táiu portretu femeiescu va aparé in fói'a nóstra inca dóra in lun'a lui ianuaru.

Dómnei E. G. Portretulu respectivulu se va publicá in nrulu 1. alu anulu viitoriu. Prin asta credemu a implini o dorintia fer-binte a publiculu romanu.

Suplementu I.: „Cavalerii noctii“ tomulu II, còl'a VII.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.

